

Η ΖΩΗ ΕΝ ΤΑΦΩ

Το κεντρικό **νεκροταφείο του Καΐρου** δεν φιλοξενεί μόνον όσους έχουν αποδημήσει εις Κύριον. Οικονομικά ασθενείς, άστεγοι αλλά και ευπόληπτοι οικογενειάρχες που ασχολούνται με τη συντήρηση και φύλαξη των τάφων κατοικούν μόνιμα δίπλα στους εκλιπόντες. Κείμενο, φωτογραφίες: Μάρω Κουρή.

pero odigna facit
tet wisit lortisl et,
ver alit lan vulpu-
tet landre magna
conulput nul-
luptat, core veros
num veliquisit,
sequam, sequisit
incidunt lorerit
wissim dolortion
hent am, velesto
conulluptat nullut
alis num ilit utatio
ent wismolo
rquam, q

pero odigna facit
tet wisit lortisl et,
ver alit lan vulpu-
tet landre magna
conulput nul-
luptat, core veros
num veliquisit,
sequam, sequisit
incidunt lorerit
wissim dolortion
hent am, velesto
conquamet, vel et
nonulla feuguer
suscidunt ipit lum
zzrilisl dit dion
vullaore eraese-
quam, q

pero odigna facit
tet wisit lortisl et,
ver alit lan vulpu-
tet landre magna
conulput nul-
luptat, core veros
num veliquisit,
sequam, sequisit
incidunt lorerit
wissim dolortion
hent am, velesto
conulluptat nullut
alis num ilit utatio
ent wismolo
rpercin exerostrud
moquvullaore q

pero odigna facit
tet wisit lortisl et,
ver alit lan vulpu-
tet landre magna
conulput nul-
luptat, core veros
num veliquisit,
sequam, sequisit
incidunt lorerit
wissim dolortion
hent am, velesto
conulluptat nullut
alis num ilit utatio
ent wismolo rdit
dion vullaore
eraesequam, q

Το πάρε-δώσε των Αιγυπτίων με τον κάτω κόσμο κρατάει χιλιάδες χρόνια. Από τους Φαραώ, οι οποίοι έπαιρναν στον τάφο ολόκληρη την οικοσκευή τους, ως τα νεκρικά πορτρέτα Φαγιούμ στα living room των ύστερων ελληνιστικών χρόνων και τα χρυσοστόλιστα τεμένη επιφανών Μамελούκων, η μετά θάνατον ζωή αποτελούσε αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινότητάς τους.

Στη Μεντίνα Μεγέντ, την κεντρική πόλη των νεκρών της αιγυπτιακής πρωτεύουσας, ο αόρατος αυτός δεσμός αποκτά περισσότερο χειροπιαστή διάσταση. Το απέραντο νεκροταφείο στα νότια και ανατολικά της παλαιάς πόλης του Καΐρου είναι το μοναδικό μέρος στον κόσμο όπου οι ζώντες συγκατοικούν με τους κεκοιμημένους. Πολύτεχνες οικογένειες, άστεγοι, οικονομικοί μετανάστες, νυχτοφύλακες, χήρες και άνθρωποι που προτιμούν να μένουν δίπλα – κυριολεκτικά – στους αποδημήσαντες δικούς τους στεγάζονται, τρώνε, κοιμούνται και μεγαλώνουν τα παιδιά τους μέσα σε οικογενειακούς τάφους. Αρκετά από τα ταφικά αυτά μνημεία, άλλωστε, συνεχίζοντας τη φαραωνική παράδοση, διαθέτουν δωμάτιο επισκεπτών, ακόμη και κουζίνα. Τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τους κατοίκους της νεκρόπολης είναι το αίσθημα της μεταξύ τους αλληλεγγύης και η σταθερή τους προσήλωση στους ιερούς κανόνες του Ισλάμ.

Η πόλη των νεκρών απλώνεται σε μήκος έξι χιλιομέτρων νότια και ανατολικά του μεσαιωνικού πολεοδομικού συγκροτήματος του Καΐρου. Εξω από τα τείχη που την περικλείουν διέρχονται μεγάλοι οδικοί άξονες, ενώ η ίδια αποτελεί τμήμα του δακτυλίου

«προχωρημένης φτώχειας» που επικρατεί στο κέντρο της βορειοαφρικανικής μεγαλούπολης.

Τα αρχαιότερα κτίσματα του πλέον πολυσύχναστου και «ζωντανού» νεκροταφείου στον κόσμο χρονολογούνται από την περίοδο των Μамελούκων. Ελάχιστα, όμως, δείγματα από τους πρώτους εκείνους θολωτούς τάφους διατηρούνται ως σήμερα. Οι περισσότερες από τις σωζόμενες μνημειακές εγκαταστάσεις ανήκουν στον 17ο και στον 18ο αιώνα. Κάποιες, μάλιστα, έχουν υποστεί πανωσπικώματα και αυθαίρετες πλίνθινες ή τενεκεδένιες επεκτάσεις, προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες των ενοίκων τους, ενώ άλλες έχουν «αναβαθμιστεί» τόσο, ώστε να διαθέτουν ημιπαράνομη παροχή ρεύματος, σταθερό τπλέφωνο, ακόμη και δορυφορικό πιάτο.

Το θέαμα παιδιών να χοροπηδούν μέσα σε κάποιο κενοτάφιο ή να παίζουν με ένα μεσαιωνικό κτέρισμα στο χέρι μπορεί να εκπλήσσει τα ασυνήθιστα δυτικά μας μάτια, εδώ ωστόσο μοιάζει απόλυτα φυσιολογικό, καθώς οι σκληρές συνθήκες της αληθινής ζωής δεν καταλαβαίνουν από νόμους Πολεοδομίας και Εφορείες Αρχαιοτήτων. Ξεριζωμένες φαμίλιες από χωριά που αφάνισε η αναπτυξιακή πολιτική των κυβερνήσεων Σαντάτ και Μουμπάρακ, σεισμοπαθείς του Καΐρου που δεν κατάφεραν ακόμη να ξαναστεριώσουν, χρεοκοπημένοι και άνεργοι αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα των κατοίκων της Μεντίνα Μεγέντ. Στις ίδιες γειτονιές μένουν, όμως, και ευυπόληπτες οικογένειες: οι πατεράδες αφήνουν παρακαταθήκη στους γιους τους ευυπόληπτα επαγγέλματα που σχετίζονται με το νεκροταφείο, όπως αυτά του νυχτοφύλακα, του νεκροθάφτη ή του οικονόμου πολυτελών τάφων. Οι τελευταίοι, μάλιστα,

ΟΙ ΜΑΜΕΛΟΥΚΟΙ

Η Μεντίνα Μεγέντ αναδείχθηκε σε σημαντικό τόπο ταφής και προσκυνήματος κατά την περίοδο διακυβέρνησης της χώρας από τους Μамελούκους (1250-1517). Η ονομασία της στα αραβικά σημαίνει «άνδρες υπό κατοχή» και αναφέρεται σε σκλάβους από την Τουρκία και τη Μαύρη Θάλασσα που εξαγοράζονταν σε νεαρή ηλικία και ακολουθούσαν σκληρή εκπαίδευση προκειμένου να επανδρώσουν τον στρατό του χαλιφάτου. Θεωρούνταν ιδιοκτησία του εκάστοτε σουλτάνου και, όταν πια μεγάλωναν, ακολουθούσαν «καριέρα» πολεμιστή, παραμένοντας κοντά στον ηγεμόνα τους, ως έμπιστοι σύμβουλοι και σωματοφύλακες.

Ο τελευταίος σουλτάνος της δυναστείας των Αγιουβιδών πέθανε τον καιρό που η 6η Σταυροφορία εισέβαλε στην Αίγυπτο. Η χήρα του, η θρυλική Σαγκαράτ, ανέλαβε αμέσως τα ηνία του αιγυπτιακού βασιλείου και για να εδραιώσει τη θέση της παντρεύτηκε τον στρατιωτικό ηγέτη των Μамελούκων Αζ Σαλίχ, ο οποίος, στο μεταξύ, είχε νικήσει τους σταυροφόρους. Η Σαγκαράτ ήταν η πρώτη και η μόνη γυναίκα στην ιστορία του Ισλάμ που κυβέρνησε ένα ισχυρό κράτος ως αληθινή σουλτάνα και όχι ως σουλτανομήτωρ. Μετά τον θάνατό της, το 1250, ο αιγυπτιακός θρόνος πέρασε στον μη άραβα σύζυγό της και παρέμεινε στα χέρια των Μамελούκων ως το 1517, που κατέλαβαν τη χώρα οι Οθωμανοί.

Η αναφορά στους Μамελούκους κτήτορες της Μεντίνα Μεγέντ και των άλλων νεκροπόλεων του Καΐρου δικαιολογεί το φαινόμενο της ίδρυσής τους, παρ' όση αυτή αντιβαίνει τους νόμους του ορθόδοξου Ισλάμ. Οι μη Αραβες προσήλυτοι στον μωαμεθανισμό κατάφεραν

περιποιούνται μνημεία κλασικής ανατολίτικης χλιδής στολισμένα με αστραφτερά πόμολλα, ψηφιδωτά και ακριβές πολυθρόνες, τα περισσότερα από τα οποία ανήκουν σε επιφανείς άνδρες αλλά και γυναίκες του Καΐρου, όπως η ντίβα της αραβικής μουσικής Ουμ Καλσούμ.

Παρ' όση εντός των ορίων του κοιμητη-

ρίου διέμεναν ανέκαθεν οικογένειες που ασχολούνταν με τα σχετικά επαγγέλματα, ο πληθυσμός των μόνιμα εγκατεστημένων σε αυτό άρχισε να αυξάνεται δραματικά από το 1955 και μετά. Επίσημη απογραφή για τον αριθμό τους δεν υπάρχει. Οι εκτιμήσεις, πάντως, θέλουν τον σημερινό πληθυσμό της νεκρόπολης να κυμαίνεται από

διακόσιες πενήντα ως πεντακόσιες χιλιάδες ψυχές. ●

